

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

03.12.2020. Nr. 1.7-2/1245

Uz 23.10.2020. Nr. 8-9.1/4149

Saldus novada pašvaldībai

Par pašvaldības SIA “Saldus siltums”

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Saldus novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu par līdzdalības izvērtējumu pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Saldus siltums”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu par siltumapgādes pakalpojumu sniegšanu, kā arī konsultējusies ar nevalstisko organizāciju Saldus uzņēmēju biedrību. Vienlaicīgi KP aicina Pašvaldību, veicot līdzdalības izvērtējumus, t.sk. citās kapitālsabiedrībās, konsultēties ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, kas ir Latvijā lielākā komersantu dažādākajās nozarēs intereses pārstāvošā biedrība, attiecīgi papildinot Izvērtējumu ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras viedokli.

No KP iesniegtā Pašvaldības izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu SIA “Saldus siltums” konstatējams, ka SIA “Saldus siltums” ir dibināta ar mērķi nodrošināt no pašvaldības autonomās funkcijas izrietošus pārvaldes uzdevumus, t.i., organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (siltumapgādi). Pašvaldības ieskatā SIA “Saldus siltums” veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem.

SIA “Saldus siltums” ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja, kas 01.01.2012. reģistrēta Siltumenerģijas ražotāju reģistrā ar Nr.SR0127, 01.01.2012. reģistrēta Siltumenerģijas tirgotāju reģistrā ar Nr.ST0043, licencēta Siltumapgādes pārvaldes un sadales komersantu reģistrā ar Nr.E23066 (no 27.03.2018. līdz 26.03.2038.).

2020.gada 1.jūnijā apstiprinātajos SIA “Saldus siltums” statūtos paredzēti šādi darbības veidi (NACE klasifikators):

- 1) mehāniskā apstrāde (25.62);
- 2) iekārtu remonts (33.12);
- 3) ražošanas iekārtu un ierīču uzstādīšana (33.20);
- 4) elektroenerģijas ražošana (35.11);

- 5) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30);
- 6) cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22);
- 7) citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99);
- 8) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- 9) inženierdarbības un ar tām saistītās tehniskās konsultācijas (71.12);
- 10) ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības (81.10).

Vienlaikus izvērtējumā norādīts, ka, neskatoties uz Komercreģistrā reģistrētajiem komercdarbības veidiem, faktiskā SIA "Saldus siltums" pamatdarbība ir siltumapgādes nodrošināšana. 2019.gadā SIA "Saldus siltums" ienākumus guvusi šādās nozarēs (% no kopējiem ienākumiem): iekārtu remonts – (*) %, tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana – (*) [>90]%, sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana – (*) %, citi ienākumi (ES projektu finansējuma atbalsta daļa, pamatlīdzekļu pārdošana u.c.) – (*)%. No citiem statūtos norādītajiem darbības veidiem ienākumi nav gūti.

KP norāda, ka izvērtējums ir veicams par katru no kapitālsabiedrības darbības veidiem un tas nedrīkst būt formāls. Vienlaikus, ņemot vērā Pašvaldības norādīto informāciju, no kā var secināt, ka Pašvaldība faktiski neveic 1., 3., 4., 6., 7., 9. un 10. punktā norādītās darbības, KP izvērtē nevērtē šo pakalpojumu sniegšanas pamatotību un aicina Pašvaldību pārskatīt un precizēt SIA "Saldus siltums" statūtos noteiktos darbības veidus atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai. KP norāda, ka gadījumā, ja Pašvaldība lemtu par attiecīgo darbības veidu saglabāšanu (turpināšanu), tai būtu jāveic izvērtējums par katru no šiem darbības veidiem, lai konstatētu, vai īstenojas kāds no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem publiskas personas kapitālsabiedrības saimnieciskajai darbībai¹.

Attiecībā uz SIA "Saldus siltums" darbību siltumapgādes pakalpojumu sniegšanas jomā izvērtējumā norādīts, ka Saldus pilsētas attīstības mērķis ir ierīkot, uzlabot un modernizēt pilsētas inženierinfrastruktūru, nodrošinot patērētāju vajadzības pēc siltumenerģijas. Šobrīd reģionā nav piedāvājuma no privātā sektora, kas būtu gatavs piedāvāt SIA "Saldus siltums" piedāvāto pakalpojumu klāstu iedzīvotājiem. Privātie uzņēmēji ir gatavi iesaistīties šajā darbības jomā tikai salīdzinoši nelielā un blīvi apdzīvotā teritorijā – ciematos. Turklāt tas ir saistīts ar apdzīvotajām vietām, kuras ir izveidojušās pēdējo desmitgadu laikā un teritorijās, kur vienkopus dzīvo cilvēki ar augstu ienākumu līmeni.

Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP norāda, ka ir vērtējama SIA "Saldus siltums" darbība katrā no šiem pakalpojumu veidiem.

Pašvaldība izvērtējumā norāda, ka SIA "Saldus siltums" atrodas dominējošā stāvoklī Saldus pilsētas un novadu siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanā. Ievērojot Konkurences likuma 13.panta prasības, SIA "Saldus siltums" ar visiem siltumenerģijas lietotājiem slēdz ekvivalentus līgumus. Ēku un būvju īpašniekiem ir tiesības izvēlēties izdevīgāko siltumapgādes veidu ar nosacījumu, ka atslēgšanās no centralizētās siltumapgādes sistēmas vai pieslēgšanās pie tās nedrīkst traucēt siltuma saņemšanu pārējiem šīs sistēmas lietotājiem. Atsevišķos gadījumos iedzīvotāji ir izmantojuši šo iespēju. Tāpat Pašvaldības teritorijā (gan Saldus pilsētā, gan novada pagastos) gan fiziskās, gan juridiskās personas nodrošina siltumapgādi savām vajadzībām, izmantojot lokālās katlu mājas vai cita veida apkures iekārtas ēkās un dzīvokļos.

KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama, t.sk., ņemot vērā, ka Pašvaldības teritorijā izbūvētā siltumapgādes infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti Eiropas Savienības finanšu instrumentu līdzekļi. Līdz ar to KP atzīst, ka SIA "Saldus siltums" sniegtie pamata pakalpojumi - tvaika piegāde un

¹ Par veiktā izvērtējuma rezultātiem informējot KP.

gaisa kondicionēšana (pārvade un sadale) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu, Pašvaldība izvērtējumā ir norādījusi, ka tā ar savu darbību nav ierobežojusi arī privātā kapitāla ieguldījumu siltumapgādes jomā. Pašvaldības teritorijā darbojas privātie siltumenerģijas ražotāji AS “Sātiņi Energo LM” un SIA “Baltic Communication Network”. Tādējādi KP secina, ka siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu SIA “Saldus siltums” veic konkurences apstākļos un SIA “Saldus siltums” atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49.pantam jānodrošina iespējas arī privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Pašvaldība izvērtējumā norāda, ka Saldus novada siltumapgādes sistēmā ir salīdzinoši mazs kopējais siltumenerģijas realizācijas apjoms – attiecībā uz kopējo siltumtrašu garumu. Minētais fakts neraisa interesi no privāto uzņēmēju puses, lai iesaistītos šajā darbības jomā. Vienlaikus Saldus uzņēmēju biedrības 23.09.2020. vēstulē norādīts, ka komersantiem nav pieejama informācija par kārtību, kādā komersants var piedāvāt pakalpojumus segmentā, kur pašlaik darbojas pašvaldība vai pašvaldības kapitālsabiedrība (piemēram, piedāvāt siltumenerģiju iedzīvotājiem). Ņemot vērā, ka konkrētais pakalpojums tiek sniegts regulētā nozarē, KP ieskatā normatīvais regulējums skaidri nosaka tirgus dalībnieku darbības ietvaru, tomēr, kā jau iepriekš norādīts, atbilstoši Enerģētikas likumam SIA “Saldus siltums” ir jānodrošina iespējas arī privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Pašvaldība izvērtējumā nav norādījusi, kādu siltumenerģijas apjomu no kopējā nepieciešamā siltumenerģijas apjoma, kas nepieciešams, lai nodrošinātu centralizēto siltumapgādes pakalpojumu Pašvaldības teritorijā, SIA “Saldus siltums” atbilstoši ekonomiskā pakāpeniskuma principam iepērk no privātajiem komersantiem, bet kādu saražo pati. Tādējādi KP nevar sniegt vērtējumu, cik lielā mērā SIA “Saldus siltums” darbība, nodrošinot centralizētās siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību Pašvaldības teritorijā uzskatāma par tādu, kas novērš tirgus nepilnību.

Pašvaldībai būtu nepieciešams veikt papildus izvērtējumu, lai konstatētu šī darbības veida atbilstību VPIL 88.pantam, t.sk. ņemt vērā komersantu viedokļus, arī attiecībā uz to spēju nodrošināt siltumenerģijas ražošanas pakalpojumu. Tāpat Pašvaldībai būtu nepieciešams izvērtēt SIA “Saldus siltums” darbības ietekmi uz konkurenci, ietverot vērtējumu, vai SIA “Saldus siltums”, arī pašai ražojot siltumenerģiju, iespējams efektīvāk nodrošināt pakalpojumu sniegšanu Pašvaldības iedzīvotājiem.

Attiecībā uz citiem SIA “Saldus siltums” sniegtajiem pakalpojumiem izvērtējumā norādīts, ka SIA “Saldus siltums” ieņēmumus gūst no sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšanas un pārvaldīšanas (ieņēmumi no šī darbības veida 2019.gadā – (*) % no kopējiem ieņēmumiem). KP nav iebildumu pret šādu darbības veidu, ja šādas darbības tiek veiktas ar mērķi pēc iespējas efektīvāk izmantot SIA “Saldus siltums” rīcībā esošos resursus.

Tāpat izvērtējumā norādīts, ka SIA “Saldus siltums” veic ēku iekšējo siltumapgādes sistēmu apkopi daudzīvokļu ēkās un nedzīvojamā fonda ēkās (ieņēmumi no šī darbības veida 2019.gadā – (*)% no kopējiem ieņēmumiem.) SIA “Saldus siltums” šo pakalpojumu sniegšanu veic brīvā tirgus apstākļos, jo šo pakalpojumu sniegšanu privātpersonām Pašvaldības teritorijā nodrošina arī privātie komersanti.

KP norāda, ka Pašvaldības veiktajā juridiskajā un ekonomiskajā izvērtējumā par līdzdalības saglabāšanu SIA „Saldus siltums” nav pietiekoši izvērtēts, vai attiecīgā pakalpojuma sniegšana atbilst kādam no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem priekšnoteikumiem, kā arī nav norādīta informācija par iespējamo tirgus apjomu un konkurentiem šajā darbības nozarē. Līdz ar to Pašvaldībai nepieciešams papildināt izvērtējumu, lai pamatotu šī pakalpojuma sniegšanas atbilstību kādam no VPIL 88.panta pirmajā daļā noteiktajiem izņēmumiem. Veicot konkrēto izvērtējumu, Pašvaldībai ir pienākums konsultēties ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem, kā arī Pašvaldībai, būtu jāņem vērā, kādas būtu privāto komersantu iespējas pārņemt attiecīgā pakalpojuma sniegšanas tirgu Pašvaldības teritorijā, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt

privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju.

KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu Pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatē, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, SIA "Saldus siltums" būtu jāatturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas. Ja SIA "Saldus siltums" tomēr turpinātu sniegt šos pakalpojumus, SIA "Saldus siltums" regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Apkopojot iepriekšminēto, tā kā SIA "Saldus siltums" sniegtie pakalpojumi – tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (pārvade un sadale) – atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punktam, proti, tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai, KP nav iebildumu pret Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA "Saldus siltums".

Vienlaikus, kā jau iepriekš minēts, KP norāda uz Pašvaldības pienākumu veikt atbilstošu izvērtējumu par visiem SIA "Saldus siltums" darbības veidiem, t.sk. konsultējoties ar Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kameru, kā arī iespēju robežās ar attiecīgo pakalpojumu tirgu pārstāvošiem komersantiem Pašvaldības teritorijā. Pašvaldības veikto izvērtējumu, kā arī veikto konsultāciju rezultātā saņemtos viedokļus KP lūdz iesniegt KP.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis